

KARADAĞ PRENSESİ DARINKA'NIN KARADAĞ-SIRBİSTAN İTTİFAKI GİRİŞİMLERİ (1863-1867)

Montenegro-Serbia Alliance Attempts of Montenegro Princess Darinka (1863-1867)

Ayşe Özkan*

Özet

Karadağ uzun yıllar boyunca dünyevi ve uhrevi yönetimi bünyesinde toplayan vladikalar yani prens-piskoposlar tarafından yönetilmiştir. Danilo Petroviç Nyegoş ise Karadağ'a laik bir yönetim anlayışı getirerek din işlerini piskoposa devretmiştir. Danilo kısa hükümrانlığında Osmanlı Devleti'ne sık sık başkaldırmış ve bağımsızlık istemiştir. O, ilk olarak 1852'de isyan etse de bu isyan Osmanlı kuvvetleri tarafından bastırılmıştır. Kırım Savaşı sırasında tarafsız kalan Danilo bazı isteklerde bulunmuş ancak elde edememiştir. 1857'de Hersek İsyanı'na yardımda bulunan Danilo'ya Fransızlar da silah yardımı yapmışlardır. İsyanı yardımlarından dolayı 1858'de Osmanlı Devleti ile tekrar savaş başlamıştır. Gahova'da zafer kazanan Danilo Osmanlı Devleti'ni sınır çizmeye zorlamış ve uluslararası itibar kazanmıştır. Büyük devletler Karadağ'ı fiili olarak tanıırken yasal olarak tanımamışlardır. Danilo 1860'da Karadağlı bir kişinin suikastı sonucu öldürülmüştür. Kendisi 1855 yılında evlendiği Darinka Kvekiç ile Karadağ'ı modernleştirmek için çalışmıştır. Son derece bilgili olan Darinka eşinin ölümünden sonra tahta geçen Nikola Petroviç Nyegoş üzerinde çok etkili olmuştur. Sırbistan ile birleşerek Karadağ'ın merkezde olacağı "*Büyük Sırbistan*"ı kurmayı hedefleyen Nikola'nın akıl hocalığını Darinka yapmıştır. 1862'deki savaşı Osmanlı Devleti kazanmış ve Nikola bağıllığını bildirmiştir. Ancak "*sahip olduğu erkeksi ruh ve enerjisi ile tehlikeli*" olan Darinka Karadağ prensinin Sırbistan prensi tarafından evlat edinilmesi için aktif olarak çalışmıştır. Sırbistan prensi Mihail Obrenoviç'in vârisiz ölümünden sonra iki prensliğin birleştirilmesini hedefleyen Darinka 1863'te Belgrad'a giderek görüşmelerde bulunmuştur. Osmanlı Devleti bununla ilgili elçilerini bilgilendirmiştir. Fransa taraftarı

* Doç.Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, , [e.mail-ayseozkan@karatekin.edu.tr](mailto:ayseozkan@karatekin.edu.tr), ORCID:0000-0001-5300-0627

Darinka'nın faaliyetleri, Rusya'nın ve Rus taraftarlarının tepkisini çekse de onun Nikola üzerindeki etkisi sürmüştür. Sırbistan ile yakınlaşma çalışmaları meyvesini vermiş ve 5 Ekim 1866'da Karadağ- Sırbistan ittifak anlaşması Çetine'de imzalanmıştır. 1867'de Rus taraftarları galip gelmiş ve Darinka Çetine'den ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Danilo Petroviç Nyegoş, Darinka Kvekic, Nikola Petroviç Nyegoş, Mihail Obrenoviç, Karadağ, Sırbistan.

Abstract

For many years, Montenegro has been ruled by vladikas, that is, prince-bishops, who have combined worldly and otherworldly administration. Danilo Petrovich Nyegoş, on the other hand, brought a secular administration approach to Montenegro and transferred religious affairs to the bishop. During his short reign, Danilo frequently rebelled against the Ottoman Empire and demanded independence. Although he first rebelled in 1852, this rebellion was suppressed by the Ottoman forces. Danilo, who remained neutral during the Crimean War, made some requests but could not get them. French also provided weapons to Danilo, who helped the Herzegovina Revolt in 1857. Due to their help to the rebellion, war started again with the Ottoman Empire in 1858. Danilo, who won the victory in Gahova, forced the Ottoman Empire to draw a border and gained international reputation. The big states recognized Montenegro de facto, but not de jure. Danilo was killed in 1860 as a result of the assassination of a Montenegrin person. He worked to modernize Montenegro with Darinka Kvekic, whom he married in 1855. Darinka, who was extremely knowledgeable, had a great influence on Nikola Petrovich Nyegoş, who came to the throne after the death of his wife. Darinka was the mentor of Nikola, who aimed to unite with Serbia to establish a "*Greater Serbia*" in which Montenegro would be at the center. The Ottoman Empire won the war in 1862 and Nikola declared his loyalty. However, Darinka, who was "*dangerous with her masculine spirit and energy*", actively worked for the adoption of the Montenegrin prince by the Serbian prince. Darinka, who aimed to unite the two principalities after the death of Serbian prince Mihail Obrenovic without an heir, went to Belgrade in 1863 and held talks. The Ottoman State informed its envoys about this. Although the activities of the pro-French Darinka drew the reaction of Russia and the Russian supporters, his influence on Nikola continued. The rapprochement with Serbia will bear fruit and the Montenegro-Serbia alliance agreement was signed in Çetine on October 5, 1866. In 1867, the Russian supporters were victorious and Darinka left Cetine.

Keywords: Danilo Petrovich Nyegosh, Darinka Kvekic, Nikola Petrovich Nyegosh, Mihail Obrenovich, Montenegro, Serbia.

Danilo Petroviç Nyegoş'un Tahta Çıkışı ve Faaliyetleri

Karadağ tahtına amcası II. Petro'nun 31 Ekim 1851'de ölümünden sonra geçen Danilo Petroviç Nyegoş¹ Karadağ'da çığır açmıştır. Danilo bu tarihe kadar vladika yani piskopos denilen din adamlarının yönetimde olduğu dönemi kapamış ve laik bir sistem getirmiştir. O, üç ay prens piskopos olarak görev yapmış, din ve devlet işlerini birbirinden ayırarak din işlerini piskoposa devretmiştir. Dolayısıyla Danilo ruhani liderliği terk ederek cismani prensliğini kurmuştur.² Evlenmeyi düşünen ve Karadağ'da geleneksel amcadan yeğene geçen yönetim şekli yerine, gelecekte oğluna bırakabileceği bir yönetim isteyen Danilo'yu biraz sancılı şekilde olsa da Nisan 1852'de Rusya, Karadağ prensi olarak tanımıştır.³ Fransa, Almanya ve İtalya da Danilo'nun prensliğini tanıırken⁴ Osmanlı Devleti onun prensliğini tanımamıştır. Bu durumun ileride bir bağımsızlık isteğine yol açacağı düşünülmüştür.⁵ Nitekim 1852'de Karadağlılar Danilo önderliğinde isyan etmiş ve bağımsızlık istemişlerdir. Osmanlı Devleti de 16 Aralık 1852'de Karadağ üzerine askeri harekât kararı almıştır.⁶ Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa Latas komutasında bir kuvvetle beş koldan Karadağ'a girilmiştir. Karadağ ise Rusya ve Avusturya'yı yardıma çağırmıştır.⁷ Onlar sayesinde 28 Şubat 1853'te bir protokol imzalanmış ve Osmanlı birlikleri geri çekilmişlerdir. 10 Nisan 1853'te de Karadağ harekâtının tamamen sona erdiği ilan edilmiştir⁸ Ancak Rusya ve Avusturya'nın Karadağ'a ilgisi bitmemiş, Rusya imparatorunun Bakanlar Kurulu'ndan olup Beç (Viyan) şehrinde ikamet etmekte bulunan kişinin oğlu Baron Meyandolef, Rusya tarafından Karadağ ladikası Zeko'ya⁹ prenslik unvanıyla beraber pırlanta ile süslü birinci dereceden bir adet iftihar nişanı getirmiştir. Ayrıca vladikanın amcası Pero ve akrabasından Görkü'ye meclis başkanının nişanlarını ve bazı reisler de nişanlar getirmiş, birkaç gün kalıp gitmiştir.¹⁰ Ruslar Danilo ve Karadağlılara nişan ve madalyalar göndererek desteklerini yinelerken, Karadağlılara yardımda bulunan Dalmaçya guvernörü General Mamula'nın da olduğu birçok Avusturyalı

¹ İ. Halil Sedes, *1876-1877 Osmanlı-Karadağ Seferi*, Ankara, 1936, s. 7.

² Uğur Özcan, *II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı -Karadağ Siyasi İlişkileri*, Ankara, TTK. Yay., 2012, s. 21.

³ Elizabeth Roberts, *Realm of the Black Mountain, A History of Montenegro*, Londra, 2007, s. 218.

⁴ Sedes, *a.g.e.*, s. 7.

⁵ Özcan, *a.g.e.*, s. 21.

⁶ Zafer Gölen, "1852-1853 Karadağ Askeri Harekâtı ve Sonuçları", *History Studies*, 1 (1), 2009, s. 231.

⁷ Özcan, *a.g.e.*, s. 21.

⁸ Gölen, *a.g.m.*, 262-263.

⁹ Danilo'nun esas adı Zeko idi. Vahit Cemil Urhan, *Karadağ'ın Bağımsızlığını Kazanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s. 65.

¹⁰ BOA. İ. HR. 103/5040, 29.M.1270 (01.11.1853)

yetkiliye de şükran nişanları göndermişlerdir.¹¹ Kırım Savaşı sırasında Rusya Sırbistan'a da bir memur göndermiş ve Sırpı Osmanlı Devleti'ne sadakatten ayırmak istemiştir.¹² Karadağ vladikasının kardeşinin oğlu olarak güya öğrenim için Sırbistan'a gelen Stefan Zadoviç'e de Sırbistan tarafından konak ve aylık verilmesinin uygun görüldüğü haber alınmıştır. Karadağlılarda olan "yürek acısı" ve vladikanın Rusya'ya meyli dolayısıyla Stefan'ın neden oraya gittiğinin ve Sırbistan tarafından iyi kabulde bulunulduğunun sebeplerinin araştırılması istenmiştir.¹³ Tüm bunlara rağmen Danilo, Kırım Savaşı sırasında tarafsızlığını korumuştur. Osmanlı Devleti de Karadağ'ı kendisine bağlı bir vilayet olarak görmeye devam etmiştir. Tarafsızlığı dolayısıyla Danilo, Paris Kongresi'nde Bar limanının ve Hersek'in bir bölümünün kendisine verilerek sınırlarının genişletilmesini ve bağımsızlığının tanınmasını büyük devletlerden istemiştir. Osmanlı Devleti'nin Karadağ'a hiçbir zaman hâkim olmadığını ve her zaman mücadele içinde olduklarını söyleyen Danilo, Balşa hanedanının varisi sıfatı ile Arnavutluk'un kuzey tarafını da istemiştir. Osmanlı Devleti ise Karadağ'ın Osmanlı hâkimiyetini kabul etmesi şartıyla bu yerlerin verilebileceğini belirtmiştir.¹⁴ Danilo bu teklife razı olmaya meyilli görünürken hamilerinin müzakerelerin böyle bir noktaya kaymasını istememeleri üzerine hiçbir karara varılmamıştır.¹⁵

1856 Aralık sonundaki bir Dalmaçya mektubu suretine göre bölge valisine ulaşan raporlarda Sutorina'yı ele geçirmek için iki senatörün Karadağ prensi tarafından gönderildiği ve burada konumlandırılmış Türk birliğinin hiç direniş ortaya koymadığı, benzer girişimlerin Hersek'te Bauyani, Zubei, Kruşeviç'e de yapıldığı belirtilmiştir. İmparatorluk valisinin bu konuda hemen Prens Danilo'ya temsilci gönderdiği ve cevabın beklendiği de ifade edilmiştir. Ancak bu verilerin doğruluğunun şüpheli olduğu, çünkü bu iki senatörün tek bir Karadağlı bırakarak daha önce Sutorina'yı terk ettiği de eklenmiştir. Sutorina'da Karadağlıların görünmüş olması ile ilgili haberlerdeki verilerin belirsiz ve ciddi olmaktan uzak kötü bir şaka havası taşıdığı Baron Werner, Osmanlı Devleti'nin Viyana elçisi Kalimaki Bey'e bildirmiştir. Yine 14 Ocak 1857 tarihli Ausbourg gazetesinde de Karadağ ve çevresinde bir süredir Prens Danilo'nun mutlak şekilde Karadağ sınırlarını genişletmek istediğine dair bir söylenti dolaştığı konusunda bir haber yayınlanmıştır. Hatta bazı kimselerin Danilo'nun niyetinin Kotor'a (Cattaro) kadar uzandığını iddia ettikleri ki burasının eski Karadağlıların piadesideriasından (kutsal istekler) bir tanesi olduğu, bir başka grubun ise bu niyetin Bosna Hersek

¹¹ Gölen, a.g.m, s. 268.

¹² Ayşe Özkan, *Miloş'tan Milan'a Sırp Bağımsızlığı (1830-1878)*, İstanbul, IQ Yay., 2011, s. 119.

¹³ BOA. A. MKT. UM. 148/57 29.S.1270 (01.12.1853)

¹⁴ Özcan, a.g.e, s. 23-24.

¹⁵ Besim Darkot, "Karadağ", *İslam Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul, 1955, s. 226.

ve Arnavutluk'a kadar uzandığına inandığı belirtilmiştir. Söylentilerin ciddi olmadığı ama hareketler olduğundan bunları belirtmek gerektiği haberde yer almıştır. Birkaç Karadağlının sınırları inceleme görevi aldığı ve sınırları belirleme komisyonu kurulduğu, Avusturyalı Komiser Zulitch'in de bu komisyona katıldığı belirtilmiştir. Moksine, Prievor, Zubzi ve Sutorina sakinlerinin Karadağ'ın hükümlerine inandıkları daha doğrusu inandırıldıkları ve birkaç şefin bölgeye hakim komutan, senatör vs. sıfatlarla dağılarak yer dağıtmakta, vergi toplamakta ve bir kısmını da yetkili (Kompetenzer) sıfatı ile kendilerine ayırmakta oldukları haberde yer almıştır. Sutorina'da sağlık temsilcisi ve aynı zamanda siyasi elçi olan şahsın ailesini alarak birkaç askerle Trebinje'ye sığındığı, 100 kişilik bir destekle geri geldiğinin söylendiği, birkaç gündür Kotor'da bulunan komutan S.R'nin bu meseleyi incelemek için sağlık temsilcileri ve Dojini takımı komutanı ile Kastelnovo'ya gideceği de belirtilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Viyana elçisi Kalimaki Bey, Dışişleri Bakanı Edhem Paşa'ya Augsburg gazetesinin bu makalesini göndermiştir. Baron Werner'den açıklama talep ettiğini, daha sonraki bilgilerin de Werner'in görüşünü teyit etmekte olduğunu ve bu görüşe göre bütün bunların kötü şakalardan ibaret olduğunu belirtmiştir.¹⁶

1857'de Karadağ Hersek'teki ayaklanmaya müdahil olmaya kalkmıştır.¹⁷ Hersek'in çevresindeki nüfuzunu artırarak Osmanlı Devleti ile savaşı esnasında iki kez kesintiye uğrayan ve bu nedenle 1864 yılına kadar süren hareketi desteklemiştir.¹⁸ Hersek İsyanı zaten her zaman olmasa da genellikle Karadağ'dan gelen bağımsız gönüllüler tarafından desteklenip, teşvik edilmekteydi.¹⁹ Karadağ'ın bu durumu Karadağ'a dolaylı destek veren Avusturyalıları rahatsız etmiştir. Avusturya'nın Dalmaçya valisi Danilo'ya bir protesto telgrafi göndermiş ve onu Hersek'teki huzur ve barışı bozmakla itham etmiştir. Fransızlar ise 1857 Hersek İsyanı ile başlayan süreçte Karadağ'a doğrudan silah yardımı yapmıştır. Zaten Paris Barış Anlaşması sonrasında Fransızlar Karadağ'ın hamiliğini üstlenmiş ve Henry Delarue adlı bir dış politika uzmanını Karadağ'a göndererek bu kişinin Danilo'nun ölümüne kadar onun özel sekreteri olmasını sağlamışlardır. 1857'de Paris'e giden Danilo, Fransızlar tarafından prens statüsünde ağırlandırılmıştır. Osmanlı Devleti'nin sınır tespit komisyonu başkanı ve Bosna teftiş memuru Kemal Efendi'nin sekreteri Murad Efendi Karadağlı çetecilerin Hersek'e yaptıkları geleneksel akınların Kırım Savaşı'ndan sonra ve III. Napolyon'un Rusya rekabetiyle doğudaki Slav halklarının koruyuculuğuna soyunmasından beri büyük bir genişleme gösterdiğini, ekonomi, savaş ve intikam amaçlarıyla yapılan

¹⁶ BOA. HR. SYS. 205/22, 24.01.1857.

¹⁷ Stevan K. Pavlowitch, *Serbia: The History of an Idea*, New York University Press, 2002, s. 59.

¹⁸ Mihailo D. Stoyanoviç, *The Great Powers and the Balkans 1875-1878*, Cambridge University Press, 1968, s. 5.

¹⁹ Harold W. V. Temperley, *History of Serbia*, Londra, 1917, s. 254.

bu akınların artık politik amaçlar taşımaya başladığını belirterek, Fransa'nın Karadağ üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir.²⁰

Karadağ'ın Hersek isyancılarına yardımları yüzünden 1858'de tekrar savaş başlamıştır. Tarafsız Grahova arazisinde Hüseyin Paşa kuvvetleri Danilo'nun ağabeyi Mirko tarafından bozguna uğratılmışlardır (12-13 Mayıs 1858).²¹ 8 Kasım 1858'de Avusturya, Fransa, İngiltere, Rusya, Prusya ve Osmanlı Devleti arasında Karadağ meselesinin çözümü için bir protokol imzalanmış ve 20 yıllık tarafsız bölge Grahova Karadağ'a, Kolaşin ise Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır. Büyük Devletler bu protokol ile Karadağ'ı fiili (de facto) olarak tanıırken, yasal (de jure) olarak tanınmaktan kaçınmışlardır.²² Grahova'daki askeri zaferinden sonra Danilo, Osmanlı Devleti'ni sınır çizmeye zorlamış ve uluslararası itibar kazanmıştır.²³ Ancak 1859 yılının sonlarında bazı Karadağlılar Danilo içindeyken konağını havaya uçurmak istemişlerdir. Bu hazırlığın haber alınmasıyla eylem önlenmiş, yedi kişi idam edilmiştir. İdam haberiyle bu sefer de buna tepki gösteren Karadağlılar ayaklanmışlardır.²⁴ İleride Rusya'nın bir adamı Karadağ'a gelerek Sırp'lar ile Karadağlıları birleştirmek ve eski Karadağ vladikasının (Danilo) ailesi ve taraftarlarını bir vesileyle toplattırıp öldürtmek isteyecektir.²⁵

Danilo'nun Suikasta Uğraması

Danilo, 1860 yılının yazında karısı Darinka ve kızı Olga ile deniz banyosu yapabilmek için Kotor Körfezi'nden yazlık bir köşk satın almıştır. 13 Ağustos'ta öğleden sonra, Darinka ile birlikte Kotor'daki köşkten Perzagno'daki villasına dönmek isteyen Danilo, küçük körfezden kendisini almaya gelen tekneye binmek üzere iken vurulmuştur.²⁶ Bir Karadağlı tarafından tüfek kurşunuyla vurulan Danilo kötü yaralanmış ve Avusturya memurları vuran Karadağlıyı yakalamışlardır.²⁷ Suikastçı Todor Kadiç, Bjelopavlici kabilesinin bir üyesiydi. Danilo hemen ölmemiş, yaralı vaziyette Kotor'a getirilmiştir.²⁸ Danilo'nun yarası iyileşemeyecek şekilde olduğundan yaşayabildiği sürede görüşmek üzere İşkodra'daki Fransa konsolosu Hecquard ailesiyle beraber aynı gün İşkodra'dan

²⁰ Zafer Gölen, "Karadağ Devleti'nin Doğuşu: Osmanlı-Karadağ Sınır Tespiti (1858-1860)", *Belleten*, 78 (282), Ağustos 2014, s. 661-664.

²¹ Darkot, a.g.md, s. 226.

²² Özcan, a.g.e, s. 25-26.

²³ Mihailo Voyvodić, *İzazovi Srpske Spoljne Politike: 1791-1918: ogledi rasprave*, Urednik: Tibor Jivković, Belgrad, 2007, s.100.

²⁴ Urhan, a.g.t, s. 131.

²⁵ Özkan, a.g.e, s. 206.

²⁶ Marie Mach, "Memories of Montenegro", *The Open Court*, XXVIII (6), Haziran 1914, s. 324.

²⁷ BOA. HR. MKT. 349/75 03.Ra.1277 (19.09.1860)

²⁸ Roberts, a.g.e, s. 229.

hareket ederek Kotor'a gitmiştir.²⁹ Suikastın ertesi sabahı Kotor pazarındaki açık alanda prenslerinin kendilerine teslimini isteyen aksi takdirde kasabayı yakacaklarını söyleyen büyük bir kalabalık toplanmıştır. Darinka, Danilo'nun acısı sebebiyle Çetine'ye seyahat edemeyeceğini fakat iyileşince halka teslim edileceği mesajını yollayınca halk dağılmıştır. Fakat o akşam prens ölmüş ve naaşı topçu ateşi açarak selam duran Avusturyalı askerlerce sokaklarda taşınmıştır.³⁰ Suikastçı ise birkaç hafta sonra Kotor'da idam edilmiştir. Todor Kadiç, Danilo'nun emriyle kendisi ölecekken, vurulup ölen kardeşinin intikamını almıştır. Çünkü her iki kardeş de Danilo'ya karşı başlatılan bir isyana katılmıştı. O, üç yıl Karadağ'dan uzakta yaşayarak intikam için uygun zamanı kollamıştı. Darinka, kocasının cenazesine Çetine'ye kadar yürüyerek eşlik etmiştir.³¹ Danilo'nun ölümünden sonra Avusturya tarafından bu kadar saygı görmesi, Avusturyalı yetkililerin suikastta parmağı olduğu şüphesini uyandırmıştır. Çünkü Avusturya hükümeti uzun süredir Danilo'nun tahttan indirilmesini ve üzerinde daha çok kontrol kurabilecekleri Zadar'da kendi korumaları altında bulunan sürgün Karadağlılardan birinin tahta geçmesini istemekteydi. Yine de suikastçının kişisel bir intikam duygusu veya siyasi sebeplerle hareket edip etmediği tam belirlenememiştir.³² Danilo öldürüldükten sonra Çetine'deki Karadağ bayrağı indirilmiştir ki 1862 yılında Osmanlı ordusu Çetine'yi kuşatma altına aldığı zaman bayrak tekrar Çetine Sarayı'na çekilecektir.³³

Suikasttan sonra Karadağ vladikasının vefatında İslam'a gösterdiği cesareti beyan için bir resim bastırılmıştır. Ayrıca Sırları kıskırtmak için Sultan Murad'ın Kosova'da şehit oluşunda Sırların nasıl gayret ettiklerine dair bir resim de bastırarak bu resimleri etrafa göndermekte oldukları anlaşılmıştır.³⁴

Danilo 1855 yılında çıkardığı medeni kanunla ülkesinin halkını daha medeni hale getirmeye, kan davalarını ve eşkıyalığı önlemeye çalışmıştır. Muhafızlarını da profesyonel metotlarla eğiterek düzenli ordunun çekirdeğini oluşturmuştur.³⁵ 1855'te ülkenin ilk nüfus sayımını yaptırmış ve nüfus 80.000 çıkmıştır. Önde gelen Karadağlıları yurtdışına eğitim almaya göndermiştir. Karadağlı kabile şeflerinin ayrıştırıcı etkisini alt etmiştir. Evliliği sayesinde Karadağlıları Batı medeniyetinin çeşitli yönleriyle tanıştırmıştır ki eşi Darinka, Çetine'deki kuleye asılan insan kafalarının kaldırılmasını sağlamıştır.³⁶

²⁹ BOA. HR. MKT. 349 /75 03.Ra.1277 (19.09.1860)

³⁰ Roberts, *a.g.e.*, s. 229.

³¹ Mach, *a.g.m.*, s. 325-326.

³² Roberts, *a.g.e.*, 229.

³³ Urhan, *a.g.t.*, s. 133.

³⁴ BOA. A. MKT. UM 425/64 21.S.1277 (08.09.1860)

³⁵ Temperley, *a.g.e.*, s. 254.

³⁶ Roberts, *a.g.e.*, s. 230.

Nikola Petroviç Nyegoş'un Tahta Çıkışı

25 Eylül 1841'de Mirko Petroviç ve Stana Martinoviç'in oğlu olarak Nyegoş'da dünyaya gelen Nikola'nın babası Danilo'nun ağabeyi ve meşhur bir askerdir. Çocukluğundan itibaren bir savaşçı ve sporcu olarak yetiştirilen Nikola, çocukluğunun bir kısmını Trieste'de amcası Danilo ile evli olan yengesi Darinka'nın yanında geçirmiştir. İlk olarak Venedik'te daha sonra da Paris'te Louis le Grand Okulu'nda ve Saint Cyr adlı askeri okulda eğitim görmüştür. O Avrupa kültürüne ve siyasetine aşına olurken, Fransız kültüründen çok fazla etkilenmemiştir.³⁷ Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Rusça bilen Nikola oldukça hırslı bir kişiliğe sahipti. Onun merkezi yönetim kurumları ve kurallarını yerleştirme, topraklarını genişletme, Adriyatik kıyısında bir limana sahip olma ve bağımsızlığını uluslararası alanda onaylatma hedefleri kendisinden öncekilerle aynı idi. O, farklı olarak ülkesini modernleştirmek için birçok yatırım yapılmasını hedeflemiştir. Ayrıca Sırbistan ile birleşerek Karadağ'ın merkezde yer alacağı “*Büyük Sırbistan*” kurulmasını da arzuladığından bu hedefine kısa sürede ulaşmak için öncekiler gibi Hersek'te kendisine taraftar aşiretleri ayaklandırma yoluna gidecektir.³⁸

Erkek varisi olmayan Danilo'nun “*Karadağ'ın kulu*” olarak tanınan ağabeyi Mirko, onun yerine geçmek için fazla cahil ve huysuz görünmekteydi. Danilo, 1857'de Paris'e gitmeden önce yerine halef olarak Nikola Petroviç'i bırakmıştı. Trieste ve Paris'e eğitim için gönderilen Nikola, amcası Danilo öldürüldüğünde Paris'teki sağlık sorunları yüzünden Çetine'ye geri dönmüş durumdaydı.³⁹ Tahta geçtiğinde 19 yaşında⁴⁰ olan Nikola çok geçmeden 8 Aralık 1860'da Voyvoda Petar Vukotič'in kızı Milena ile evlenmiştir.⁴¹ Petar Vukotič bir asker olarak saygı görmekteydi ve Mirko Petroviç'in 1867'de koleradan ölümünden sonra Karadağ'ın en önde gelen komutanı olarak ortaya çıkacaktı. Milena temel eğitim dışında bir eğitim almamıştı. 13 yaşında, henüz çocuk denecek çağda olan Milena çalışkan ve tevazu sahibiydi.⁴² Karadağ'ın kırsal kültürüyle yetişen Milena kocasına sadık, saygılı kadınlardan biriydi. Evliliğinin ilk yıllarında tecrübesizliğinden dolayı büyük zorluklar çekmiş ve Danilo'nun eşi Prenses

³⁷ Urhan, *a.g.t.*, s. 135.

³⁸ Ali Gökçen Özdem, *Karadağ'ın Osmanlı Egemenliği'ne Karşı Mücadelesi (1830-1878)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, 2012, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 155.

³⁹ Roberts, *a.g.e.*, s. 231.

⁴⁰ Temperley, *a.g.e.*, s. 255, Voyvodiç, *a.g.e.*, s. 101, Roberts, *a.g.e.*, s. 231, William M. Sloane, *Bir Tarih Laboratuvarı Balkanlar*, Çev. Sibel Özbudun, İstanbul, 1987, s. 80, Aram Andonyan, *Balkan Savaşı*, Çev. Zaven Biberyan, İstanbul, 1999, s. 57.

⁴¹ Ayşe Özkan, “Karadağ Prensi Nikola ve Damadı Prens Petar Karacorçeviç'in Sırp Tahtında Hak İddiaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (42), Şubat 2016, s. 735.

⁴² Roberts, *a.g.e.*, s. 231.

Darinka’nın gölgesinde kalmıştır. 1865 yılında ilk çocuğunu, 1871’de de ilk erkek çocuğunu doğuran Milena, Sırpça ve Fransızca eğitimi almıştır.⁴³

Prens Darinka, kocası Danilo’nun son vasiyeti olan Nikola’nın yerine geçmesini uygulamak için bütün gücünü kullanmış ve onu göreve hazırlama işini üstlenmiştir. Nikola’ya sonuç getirmeyecek şekilde Danilo’nun karakter özelliklerini aşlamaya çalışmıştır. Saltanatının ilk kısmında sınırlama olmaksızın ülkeyi yöneten genç Danilo da, Darinka’nın yönlendirmesini memnuniyetle kabul etmiştir.⁴⁴

Darinka Petroviç Nyegoş’un Nikola Üzerindeki Etkisi

Danilo, Trieste’de tüccar olan Marko Kvekiç’in kızı Darinka Kvekiç ile evlenmiştir. O, Sırp Prensi Aleksandar Karacorceviç’in ve varlıklı Viyanalı banker Baron Sina’nın kızları ile evlenmek yerine bu davranışıyla evleneceği kadını seçme konusundaki dirayetini göstermiştir.⁴⁵ Trieste’den geçerken ailesinin evinde tanıştığı Darinka⁴⁶ henüz 15 yaşında idi⁴⁷ ve ailesi Hersek Novi’den geldiğinden Karadağ ile yakın bağlara sahipti. Evlilik töreninin 1855 yılının başlarında yapılması kararlaştırılmış ve Avusturyalı Mareşal Marmula’nın düğünde şahit olması kabul edilmiştir. Gelin Darinka 21 Ocak 1855’te Trieste’den Kotor’a gitmek üzere Lloyds gemisine binmiş ve sonraki gün beyaz bir at üzerinde Çetine’ye doğru yola çıkmıştır. Kendisine bu yolculukta altı genç adam ve sayıları gittikçe artan bir Karadağlı halk grubu eşlik etmiştir. Sonunda prenses soğuktan donmuş bir vaziyette müstakbel kocası Danilo’nun kendisini beklediği Çetine’ye ulaşmıştır. Darinka da kocası Danilo gibi güçlü iradeli ve kararlıydı. Ayrıca gösterişliydi. Kısa süre içinde sarayı düzenleyerek kaliteli mobilyalar almış, yiyecek ve şarabın kalitesini arttırmış, Fransızca kullanılmayı başarmıştır. Ziyaretçiler bunlardan etkilenirken, Karadağlılar bu gösterişten rahatsız olarak, Darinka’nın savurganlığından endişe etmişlerdir.⁴⁸ Darinka, Çetine’ye gelince ilk olarak kuleye süs için asılan Türk kafalarının kaldırılmasını sağlamıştı. Böylece Darinka ve Danilo ile bu yeni dönemin başlangıcı medeniyetin tesis edilmesi olmuştur. Birlikte sadece beş yıl geçirmelerine rağmen Karadağ kültürel alanda genişlemesini bu kişilere borçludur. Darinka, Prens Nikola ve bakanlarını Paris’e eğitime göndermiştir. Ayrıca ipekböceği yetiştiriciliği ve meyvecilik gibi kolay üretim faaliyetlerini kadınlar arasında yaygınlaştırarak kadınların durumunu

⁴³ Uğur Özcan, “II. Abdülhamid’in Diplomasisinde Yüksek Topuklar: Karadağ Prensesi Milena ve Sultan Abdulhamid”, *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, 32, Güz 2012, s. 115-117.

⁴⁴ Mach, a.g.m, s. 326.

⁴⁵ Roberts, a.g.e, s. 219.

⁴⁶ Mach, a.g.m, s. 324.

⁴⁷ Roberts, a.g.e, s. 219, Mach, a.g.m, s. 324.

⁴⁸ Roberts, a.g.e, s. 228.

geliştirmek istemiştir. Danilo karısının sözlerini dikkate almış ve onu bir nevi danışmanı yapmıştır. Neticede Fransa'ya taraftarlığı ile Darinka, Rusların etkisini kırmayı ve Fransız desteğini kazanmayı başaracaktır.⁴⁹

Danilo'nun ölümünden kısa süre sonra Darinka kızı Olga ile birlikte Çetine'yi terk etmiştir. İki yıl sonra 1862'de Karadağ'ın Osmanlı generali Ömer Lütfi Paşa tarafından yenilgiye uğratılmasından hemen sonra Çetine'ye dönecek ve barış görüşmelerine dâhil olmaya çalışacaktır. Fakat Nikola'nın üzerinde etki kurması ve kendisini Çetine'nin siyasi hayatına dahil etme çabaları halk arasında kabul görmeyecektir. Sonunda 1867'de tekrar Çetine' den ayrılacak ve 1892'de Venedik'te zatürreden ölecektir. Kendisinden dört yıl sonra kızı Olga da aynı hastalıktan ölecek ve her ikisi de Çetine Manastırı'na gömülecektir.⁵⁰

Prens Nikola tahta geçince, Osmanlı Devleti'ne bağlılığını bildirmiştir.⁵¹ Oysaki tek hedefi "*hâlâ kul olan Sırp topraklarını kurtarmak*"tı. Ancak o, doğrudan değil dolaylı mücadele stratejisini benimsemiştir. Bundan dolayı Hersekli asileri destekleyerek 1859'da gerilemeye başlayan Hersek İsyanı'nın 1860 sonlarında tekrar alevlenmesine sebep olmuştur. Hersek- Karadağ sınırında şiddetli çarpışmalar yaşanmış, Osmanlı Devleti ise Paris Barış Antlaşması'nın 7. ve 9. maddeleri dolayısıyla Karadağ'a karşı harekete geçememiştir.⁵² Karadağ 1861'de tekrar başlayan Hersek isyanına kendi çetelerini gönüllü maskesi altında göndererek her türlü yardımda bulunmuştur. Bu gönüllü çeteler Sutorina ve Nikşik gibi yerleri ele geçirmişlerdir. Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa Piva mevkiinde toplanan Hersek eşkıyalarını yanındaki kuvvetlerle 21 Kasım 1861'de kesin bir yenilgiye uğratmıştır. Artık Hersek'te birkaç çeteden başka karşı koyacak bir kuvvet kalmamıştır.⁵³

Kış ayları Fransa ve Rusya desteğini alan Karadağlıların kaybettiklerini kazanma umuduyla yaptıkları saldırılar ile geçmiştir. 13 Ocak 1862'de Çetine'de isyancı liderler ile Nikola başkanlığında bir toplantı yapılmıştır. İsyanı koordine etmek amacıyla yapılan toplantıda liderler arasında çatışmalar olmuş, Hersek eşkıyalarının lideri Luka Vukaloviç, Prens Nikola ve Mirko tarafından görevden alınmıştır. Onun yerine Rahip Niconov atanmıştır.

⁴⁹ Mach, a.g.m, s. 324.

⁵⁰ Roberts, a.g.e, s. 230.

⁵¹ Özcan, a.g.e, s. 27.

⁵² Zafer Gölen, "1862 Karadağ Askeri Harekatı ve Sonuçları", *Bellekten*, 75 (273), Ağustos 2011, s. 507.

⁵³ Hüdaî Şentürk, "Tuna Vilayeti'nin Teşkiline, Karadağ ve Hersek Vukuatına (1861) Dair Cevdet Paşa Tarafından Kaleme Alınan Layiha", *Bellekten*, LIX, (226), Aralık 1995, s. 723.

Fransız konsolos Hecquard, Mirdite lideri Bib Doda Paşa'yı Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklandırmaya çalışmış, Katolik olan İşkodra Malisörleri de kışkırtılmıştır.⁵⁴

Tarafsızlığını ilan etmesine rağmen Karadağ prensinin asker toplamaya ve kuvvetlerini seferi duruma getirmeye devam etmesi üzerine Osmanlı Devleti ondan askerini terhis etmesini istemiştir. Nikola Petroviç'in bunu reddetmesi üzerine Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa komutasında 60.000 kişilik bir kuvvet Karadağ sınırını geçerek dört koldan ilerlemeye başlamıştır.⁵⁵ Karadağ, Hersek'teki asilerle beraber 15.000 kişilik bir orduyla karşılık vermesine rağmen yenilgiye uğramıştır. Klobuk, Zubçe, Presika (Presjeka), Kristaç, Vasovik, Korniče, Nikşik ve Berane'de irili, ufaklı çatışmalar meydana gelmiştir. 6 Haziran 1862'de Osmanlı kuvvetleri Nikşik'e girmiş ve oradan Karadağ topraklarına geçmiştir. Böylece Osmanlı-Karadağ Savaşı resmen başlamıştır. Çünkü o tarihe kadar Hersek isyanı çerçevesinde ele alınan mesele Osmanlı-Karadağ mücadelesine dönüşmüştür. 14 Temmuz 1862'de Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa Osmanlı ordusunun zaferini müjdelemiştir. Çetine önlerine kadar giden Derviş Paşa, Avrupalı devletlerin müdahalesi ve savaşın durdurulmasına dair baskılar yüzünden ilerlemesini durdurmuştur. 31 Ağustos 1862'de İşkodra'da Prens Nikola ile yapılan görüşmeler sonrasında anlaşmaya varılmıştır. İşkodra Barış Antlaşması Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa tarafından imzalanmıştır. Yenilgisi dolayısıyla Nikola "*tecrübesizliğim nedeniyle Ruslara ve Sırlara aldandım*" demiştir.

Bu anlaşma ile Nikola, Osmanlı Devleti'ne bağlılığını bildirmiştir. Sınırlarda bir değişikliğe gidilmemiş, Karadağ ile komşuları arasında bir anlaşmazlık durumunda Osmanlı Devleti'nin hakem rolü üstleneceği belirtilmiştir. Karadağ dâhili yönetimi eski statüsünü koruyacak, İşkodra ile Hersek arasındaki yola Osmanlı karakol kuleleri inşa edilecekti. Karadağ ileri gelenlerinin Karadağ'da bir isyan çıkmasına izin vermeyeceklerine dair yazılı teminatları da antlaşmada yer almıştır. Ayrıca Türk pasaportu taşımayanlar Karadağ'a sokulmayacak, girenler de hemen sınır dışı edilecekti. Yine "*Karadağ'ın kulu*" unvanına sahip Mirko Karadağ'dan uzaklaştırılacaktı. Bu anlaşma ile 12 yıllık bir barış sürecine girilecekti.⁵⁶

Osmanlı ordusunun olağanüstü başarıları Karadağlılar nezdinde cesaret kırıklığı yaratmıştır. Şefleri de güçlü bir savunma ile desteklenme umutlarının olmadığını gizlememişlerdir. Prens Nikola ise ölüm tehdidiyle şikâyet etmeyi yasaklayan Mirko ve diğer şeflerin terörü altında kalan halkın isteklerine özen gösterilmesini talep etmiştir. Yine Osmanlı Devleti'nin Ragusa konsolosunun

⁵⁴ Özdem, *a.g.t.*, s. 173.

⁵⁵ Şentürk, *a.g.m.*, s. 723.

⁵⁶ Özcan, *a.g.e.*, s. 30-31.

raporlarına göre Nikola, şefler tarafından az veya çok desteklenen babasının (Mirko) partisine karşı çıkma korkusu ile tereddüt etmiştir. Ancak şartlar bütünüyle kabul edilmiştir. -Rus- konsolosu Petkoviç, kendi hükümetinin emir ve talimatı ile Çetine'ye prens nezdine gitse de Osmanlı hükümetinin tekliflerini reddetme konusunda başarısız olmuştur. Osmanlı konsolosu prensin hayatını garantilemeyeceğini söylemiştir. Ona karşı bir komplo hazırlandığını belirterek yeni bir felaketin önlenmesi için halk yararına yeterli önlemlerin alınması gerektiğini eklemiştir. Prensi etkileyen bir diğer şart da babası Mirko'nun uzaklaşmasıdır. Eğer Mirko sürgüne gitmeyi kabul ederse kendisini Rusya ve Fransa'da bulacaktı. Dolayısıyla Prens babasının uzaklaşmasını isteyen anlaşmanın 6. maddesinin çıkarılıp tasfiye edilmesini Bab-ı Ali'den ümit etmiştir. Osmanlı konsolosu, Hersek halkına karşı uzlaşıcı ve adil bir tavır izlenmesini tavsiye ederek, bu halkların Karadağlılardan korkacak bir şeyleri olmamasından memnun olduklarını, artık eskisi gibi Karadağlıların yağmalarından korkulmadığını ve savaşın onları çok değiştirip zayıflattığını belirtmiştir.⁵⁷ Karadağ bu savaşta 6.000 kadar ölü veya yaralı vermişti ve savaş ülkeyi mahvetmişti. Bu sırada Çetine'yi ziyaret eden Mackenzie ve Irby dilencilik arttığını, Fransa ve Rusya'nın kuraklıktan dolayı durumu daha da kötüleşen Karadağ'a tahıl gönderdiğini ifade etmiştir.⁵⁸ Karadağlılar kendilerine savaş yükü dayatan şeflerinden hiç memnun değillerdi. Osmanlı konsolosu, Mirko ülkede kalırsa Karadağ'ın prensin engelleyemeyeceği iç karışıklıklara sahne olacağını, Prenses Darinka'nın da sahip olduğu "*erkeksi ruh ve enerjisi ile tehlükeli*" olduğunu belirtmiştir. Yine Serdar-ı Ekrem Ömer Paşa'nın savaşın bitişi nedeniyle İşkodra'da kalamayışından dolayı üzgün olan konsolos onun varlığının zararlı etkileri tamamen yok etmek ve din adamlarını tutmak için gerekli olduğunu belirterek Zara'da sığınmacı meşhur Nikifor da dâhil olmak üzere üç rahibin manastırlarına girmemesini talep etmiştir. Konsolos, kendi önerisiyle Ömer Paşa'nın Luka Vukaloviç'i affettiğini bildirmiştir. Ordu ve Müslüman Hersek halkının Karadağ savaşı sonucundan memnun olmadığını, daha iyisini elde edebileceklerini söylediklerini de eklemiştir.⁵⁹

Nikola'nın babası Mirko'nun Karadağ'ı terk etmesini öngören maddenin uygulanmamasına dair isteği Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmiştir. Zor durumdaki Karadağ'a Fransa çok sayıda gıda maddesi ve 12.000 yeni model tüfek hediye etmiş, Rusya ise bu silahların cephanesini vermiştir.⁶⁰ İşkodra Antlaşması'nın imzasından sonra Fransa-Rusya nüfuz çekişmesi artacaktır. Fransızların etkisi Karadağlılar arasında artan bir sempati ile karşılırken, Prenses Darinka da bu durumla ilgilenmekte ve Fransa'yı dinlemiş olsalardı bu

⁵⁷ BOA. HR. SYS. 207/10 31.12.1861.

⁵⁸ Roberts, *a.g.e.*, s. 233.

⁵⁹ BOA. HR. SYS. 207/10 31.12.1861.

⁶⁰ Urhan, *a.g.t.*, s. 159-162.

kadar kayba uğramayacakları görüşüne Karadağlılara inandırmış bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti’nin Ragusa konsolosu Persiç Bey, Dışişleri bakanı Ali Paşa’ya gönderdiği 2 Eylül 1862 tarihli yazısında bu durumdan dolayı Rusların diken üstünde olduğunu, kamuoyundaki Fransız etkisinin artışı ve Prenses Darinka’nın görevine karşı çıkacak kişilerin olmayışından dolayı umutsuz olduklarını, Rus prestijinin düştüğünü belirtmiştir. Ragusa Rus konsolosu Petkoviç’in Fransız etkisinin izlerine dair uzun süredir mücadele ettiğini ve Prenses Darinka ve İşkodra’daki Fransa konsolosu Charles Wiet tarafından başarısızlığa uğratılmaktan rahatsız olduğunu yazmıştır.⁶¹ Prenses Darinka kocası Danilo’nun ölümünden sonra Çetine’yi terk etmiş ancak Karadağ’ın yenilgisinden sonra tekrar dönmüştü.⁶² O, Çetine’ye geçmek için Ragusa’ya ulaştığında Rus konsolosu Petkoviç kendisine refakat etmek istemiştir. Prenses bu teklifi reddedememiş, Ragusa ile Kotor arasında seyahat için kabul etmiştir. Ancak Kotor’da gemiden inerken Petkoviç ile görüşmeden ata binmiştir. “*Darinka Fransızlar lehinedir ve tehlikeli olmaktadır*” diyen Osmanlı konsolosu Luka Vukaloviç’in de kendisine dair tehlike ortaya çıkarsa Avusturya’ya sığınmak için Avusturyalı yetkililerle yakınlaşmaya çalıştığını belirtmiştir. Karadağlıların direncinin Sırbistan’da çıkacak olay umudu ile yönlendirilmekte olduğunu ve Charles Wiet’in de Çetine’ye gittiğini bildirmiştir.⁶³

Prenses Darinka’nın Belgrad Seyahati ve Sırp İttifakı Girişimleri

Osmanlı Devleti’nin Ragusa konsolosu Persiç Bey, 9 Mart 1863 tarihli raporunda Prenses Darinka’nın Belgrad seyahatinin kafaları meşgul ettiğini ve birçok tahminin konusu olduğunu, Karadağlıların prensesin yeteneklerini yaymaktan hoşlandıklarını, prensesin de halkın coşkulu hevesi ile şöhret yaratmayı ihmal etmediğini belirtmiştir. Sırp prensesinin Londra seyahatinin de kafaları aynı ölçüde meşgul edip endişelendirmekte olduğunu belirtmiştir.⁶⁴ Osmanlı Devleti’nin Viyana elçisi Kalimaki Bey 30 Mart 1863’de Dışişleri bakanı Ali Paşa’ya gönderdiği yazısında Darinka’nın, Karadağ prensinin Sırbistan prensi tarafından evlat edinilmesi için aktif olarak çalıştığını, buna karşılık olarak Mihail’in varissiz ölümünden sonra iki prensliğin birliğini sunduğunu ve bunun Belgrad’dan teyit edildiğini bildirmiştir. Ancak Darinka’nın başarısız olduğunu da eklemiştir.⁶⁵ Ali Paşa 9 Nisan 1863 tarihli cevabında bir süreden beri bu iki bölgede bu yönde eğilim mevcut olup etkisinin kısıtlı olduğunu belirtmiştir. Bu iki Slav prensliğinin kadın diplomasisinin müdahalesine başvurduğunu, Sırp

⁶¹ BOA. HR. SYS. 207/22 16. 10. 1862.

⁶² Roberts, *a.g.e.*, s. 230.

⁶³ BOA. HR. SYS. 207/22 16.10.1862.

⁶⁴ BOA. HR. SYS. 1402/4-7 09.04.1863.

⁶⁵ BOA. HR. SYS. 1402/4-5 09.04.1863.

pressesinin Londra’da ve Prenses Darinka’nın Belgrad’da da aktif bir şekilde çalıştığını, ancak onların gayretlerinin tamamen kısır kalmış görüldüğünü, bu türden bir kombinasyonun Bab-ı Ali’nin onayı ve katılımını alamayacağını bildirmiştir.⁶⁶ Yine Osmanlı Devleti’nin St. Petersburg elçisi Halil Bey’e de aynı tarihte gönderdiği yazısında Ali Paşa, Danilo’dan dul kalan Prenses Darinka’nın Belgrad’da Sırp ve Karadağ prensleri arasında bir anlaşmayı ilan etmek için aktif şekilde çalıştığını, ön plana çıkarılan kombinasyona göre Prens Mihail’in varisi olmadığı için kendisinin ölümünden sonra prensliğin birliğini gerçekleştirmek için kendisine düşen görevi yerine getirmeyi taahhüt eden Karadağ prensini evlat edineceğini bildirmiştir. Bir süreden beri bu iki prenslikte bu yönde bir eğilim varsa da etkilerinin kısıtlı sınırlar içinde kaldığını, bu durumda onu ciddiye almaktan uzak olduklarını ve Bab-ı Ali’nin böyle bir kombinasyona katılım ve onayının olamayacağını belirtmiştir.⁶⁷ Ali Paşa aynı tarihte bu durumla ilgili Paris, Londra, Berlin ve Turin elçilerini de bilgilendirmiştir.⁶⁸ Londra elçisi Musurus Paşa cevabi yazısında mektubu Lord Russell’a okuduğunu ve onun Darinka’nın bu entrikaları konusunda daha önce bilgilendirilmiş olduğunu ve böyle bir kombinasyonun kabul edilmeyeceği konusunda Ali Paşa ile hemfikir olduğunu söylediğini bildirmiştir.⁶⁹ Berlin elçisi Aristarki Bey ise Darinka ile ilgili olarak şu cevabı vermiştir:

“Renkli elbiseli birkaç dağlının eşliğinde dolaşan bu kişi eşinin ölümünden beri Avrupa’nın belli başkentlerini düzenli olarak dolaşmaktadır. Bildiğim kadarı ile bu özelemleri bu güne kadar ciddi taraftarlar bulmayı başaramadı. Ama söz konusu olan kombinasyonun sorunlu ilerleyişini izlemeyi ihmal etmeyeceğim”

70

Floransa elçisi Rüstem Bey, Darinka’nın oyunları ve Bab-ı Ali’nin görüşüyle ilgili bilgilendirildiği için Ali Paşa’ya teşekkür etmiştir.⁷¹ Ali Paşa Ragusa konsolosu Perşiç’e cevaben Danilo’nun dul eşinin Sırbistan ve Karadağ arasında bir anlaşma amacı ile bu seyahati gerçekleştirdiğini, bu anlaşmaya göre Prens Mihail’in Prens Nikola’yı evlat edinerek Nikola’nın Sırp prensinin varissiz ölümünden sonra iki bölgenin idaresinin başına çağırılacağını belirtmiştir. Sırp prensesinin de Londra’da belli başlı basın organlarının ve parlamento üyelerinin kendi ülke davasına karşı sempaticilerini kazanmaya çalıştığını ancak her ikisinin de gayretlerinde başarısız olduklarını ifade etmiştir.⁷²

⁶⁶ BOA. HR. SYS. 1402/4-2 09.04 1863.

⁶⁷ BOA. HR. SFR.1. 5/47 09.04.1863.

⁶⁸ BOA. HR. SYS.1402/4-2 09.04.1863.

⁶⁹ BOA. HR. SYS. 1402/4-1 09.04.1863.

⁷⁰ BOA. HR. SYS. 1402/4- 3 09.04 1863.

⁷¹ BOA. HR. SYS. 1402/4-2 09.04.1863.

⁷² BOA. HR. SYS. 1402/4-6 09.04.1863.

1863 yılının başında Sırp prensi Mihail, karısı Julia'yı siyasi bir görevle Londra'ya göndermişti.⁷³ Ayrıca Sırp davasını desteklemek için Senatör Filip Hristiç de Londra'da idi. Şubat 1863'te Prenses Julia ve Filip Hristiç çabalarını birleştirmiştir. Milletvekilleri Richard Cobden, Sir William Henry Gregory, rahip William Denton ve Dr. Humphrey Sandwith gibi seçkin İngilizler Sırbistan ile ilgilenmekteydiler ve desteklerini belirtmişlerdir.⁷⁴ 17 Mart 1863'te Prenses Darinka, Doktor Pancrazio ve Karadağ senatörü iki kardeş Matanoviç ile birlikte Trieste'den gelip Kotor'a giden Lloyd gemisiyle Belgrad gezisinden dönmüştür.⁷⁵

Her ne kadar Sırbistan 1862'de Karadağ'ın yardımına gelmese de Prens Mihail Obrenoviç'in aşırı milliyetçi ve Osmanlı karşıtı politikaları Karadağ prensi tarafından da sürdürülmekteydi. Nikola'nın tahta çıktığı 1860 yılında Prens Mihail Obrenoviç de ikinci kez tahta çıkmak için Sırbistan'a dönmüştü. Kasım 1860'da Mihail⁷⁶ Sırp entelektüel Vuk Karaciç'i özel temsilci tayin edip Sırp planlarını anlatmak üzere Çetine'ye göndermiştir.⁷⁷ Görünüşteki amaç Mihail'in Karadağ prensliğine halef olmasının resmi bildirimini iletmekti. Gerçek amaç ise Belgrad'ın Pan-Balkan ittifak sisteminin Nikola tarafından onaylanmasını sağlamaktı. Çetine bu projeyi desteklemeye hazır bulunmuştur.⁷⁸ Ortak ulusal propaganda ve büyük silahlanma programı da planlara dâhildir. Sırbistan Prens Nikola'ya para yardımında bulunmuştur.⁷⁹ 1862'de Karadağ-Osmanlı Savaşı sırasında Sırbistan'ın yumuşak tutumuyla soğuyan Sırp-Karadağ ilişkileri 1864'te tekrar canlanacaktır.⁸⁰

Prenses Darinka'nın Belgrad seyahati öncesinde Melzik Petre adlı bir Rus Belgrad'a gelerek birkaç gün kalmış, Prens Mihail ile görüşmüş ve sonrasında Karadağ'a geçmiştir. Bu kişinin görevinin Sırp ve Karadağlıları birleştirmek ve eski Karadağ vladikasının ailesi ve taraftarlarını bir vesileyle toplattırıp öldürtmek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca çok kar yağdığında Karadağlıların ayaklarına kazbile denilen kasnaklı çarıklar giyerek aniden oradaki Osmanlı askerlerine saldırılarını Karadağ prensine tebliğ etmek de görevlerindendi.⁸¹ Muhtemelen

⁷³ Alex N. Dragnich, *Serbia Through the Ages*, Columbia University Press, 2004, s. 47.

⁷⁴ Slobodan G. Markoviç, "Anglophiles in Balkan Christian States (1862-1920)", *Balkanica*, Sayı 40 (XL- 2009), Ed. Dušan T. Batakovich, Belgrad, 2010, s. 101.

⁷⁵ BOA. HR. SYS. 207/40 16.04.1863.

⁷⁶ Roberts, *a.g.e.*, s. 235-236.

⁷⁷ Selim Aslantaş, "Birinci Balkan İttifakı, 1866-1868", *A.Ü.DTCF Dergisi*, Cilt 52, Sayı 2, 2012, s. 5.

⁷⁸ Roberts, *a.g.e.*, s. 236.

⁷⁹ Özkan, *a.g.e.*, s. 163.

⁸⁰ Dimitriye Corceviç, *Revolutions Nationales Des Peuples Balkaniques 1804- 1914*, Belgrad, 1965, s. 117.

⁸¹ Özkan, *a.g.e.*, s. 206.

Prenses Darinka Fransız taraftarı olduğundan ve Karadağ'da etkili olduğundan onu öldürtmek istemiş olabilirler.

Perşiç Bey Prens Nikola'nın Prenses Darinka'nın kibarlık ve cazibesine kapılmış olarak kabul edilebileceğini, genç prensesin (Milena) bu durumu fark ettiğini ve prensi suçlamadan acı çektiğini, Karadağ'da “*tek gerçek adam*” olan prensesin babası Petar Stefan Vukotić'in artık prens tarafından kızının aşağılanmasına müsaade etmeyeceğini belirtmiştir. Çok etkili olan Karadağlı Serdar Juko Predanović'in saraydan uzaklaştırıldığını, bu kişinin varlığı ile prensin yeni ihtiras ve tutkusunu rahatsız ettiğini, Predanović'in en ateşli Rus severlerden biri olarak Karadağ prensiplerinin koruyucusu olduğunu, çekici güce sahip dul prensesin tavırlarından çok muzdarip ve üzgün olduğunu yazmıştır. Çok iddialı ve yeterince güzel olan bu kadının geleceği belirlemek için bütün araçları kullanmaya kararlı olduğunu, prensin sevgisine talip ve prensin de gönüllü şekilde buna açık olarak sonuçların belki de fazla beklemeden ortaya çıkacağını bildirmiştir.⁸²

1864 yılına gelindiğinde Korfu yoluyla Fransa'dan dönen Prenses Darinka 28 Haziran'da Kotor'a gelmiştir. Orada durmadan gezisine Nyegoş'a kadar devam etmiş ve orada prens ve Çetinelî din adamları tarafından karşılanmıştır. 1 Temmuz'da Çetine'ye ulaşmıştır. İşkodra'da Fransız konsolosu Wiet ile karşılaşmıştır. Wiet, Fransız ressamı olduğu söylenen ve Şam'da Fransız konsolosu olan Hecquard'ın tavsiye mektupları ile Ragusa'ya ulaşan Curtois ile birlikte Çetine'ye gitmiştir. Curtois ise İşkodra, Çetine, Kotor ve Ragusa gibi yerlerde bulunduktan sonra Dalmaçya'da bir tur yapmıştır. Daha sonra kendisi İtalya üzerinden Fransa'ya dönecektir. Prenses Darinka'nın gelişi ve İşkodra konsolosu Wiet'i ziyareti Ragusa'daki Rusya konsolosu Petkoviç'i Çetine'ye gitmesi için cesaretlendirmiş ve o, 8 Temmuz'da Ragusa'dan ayrılarak Kotor'dan Çetine'ye geçmiştir.⁸³ 15 Temmuz'da Çetine'den dönmüş ve Saint Pierre ve Paul bayramlarında Karadağlıların yaptığı geleneksel töreni gezisine gerekçe göstererek törene katılmıştır. Prenses Darinka Petkoviç'e soğuk davranmaya devam ettiğinden Rus konsolosu ve Ruslara karşı prensesin bu davranışı hemen fark edilmiştir. Sınır üzerinde Spitzta civarında sınır komisyonunun ilk toplantısında kendi komiserlerine refakat eden çok sayıda Karadağlı arasında Rus topograf subayı Bikof çiftçi kıyafetiyle bulunmuştur.⁸⁴ İlerleyen günlerde Darinka Çetine'yi terk ederek Korfu'ya gitmek üzere Kotor'dan ayrılmış ve gezisinin gerekçesi olarak sağlık sorunlarını göstermiştir. Ancak Korfu'dan Ankona'ya gitmek için bir İtalyan gemisine binerek Rusya imparatoriçesi ile görüşecekti. Doktor Pancrazio bu seferde prensese refakat etmezken, Karadağlılardan oluşan

⁸² BOA. HR. SYS. 207/43 30.04. 1863.

⁸³ BOA. HR. SYS. 208/26 28.07.1864.

⁸⁴ BOA. HR. SYS. 208/27 13.08.1864.

ve iki genç kızın da bulunduğu az sayıda bir grup refakatçi olmuştur. Karadağ bürokrasisi ile Rus konsolosu Petkoviç arasında son yaptığı Çetine gezisi sırasında yeni bir yakınlaşma gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla Rus konsolosu tarafından özendirilen prensesin imparatoriçe ile buluşmak üzere seyahate çıkmayı kararlaştırdığı söylenmiştir. Rus topograf subayı Bikof da Çetine'de görülmüştür. Karadağ'da ve Çetine'de nadir bir sükûnet hüküm sürerken Rus ve Fransız ajan ve görevlileri için sempati ve dostluk hakkında her türlü akıl yürütme onları endişelendirdiğinden bu görevliler yarıştan çekilmiş ve hareketsiz kalmışlardır.⁸⁵

1865 yılında Karadağ prensi Nikola'nın kızı dünyaya gelmiş ve tebrik için Sırp ahalisinin ileri gelenlerinden altı kişi Sırbistan'dan Ostrog adlı yerdeki kiliseye gelmişlerdir. Nikola da oraya gittiğinden şenlik yapmak üzere nevahi-i asiye ahalisinin her üç evinden birer kişi yani söz anlar takımının hepsi kiliseye gitmişlerdir. Sırbistan prensi tarafından gönderilen bu kişiler Çetine'ye gelmiş ve birçok görüşmelerde bulunup bazı yerlerde kuleler inşasını istemişlerdir. Nevahi-i asiye ileri gelenlerinin de oraya gittiği haber alınmıştır. Ayrıca buralar ahalisine kapudanları tarafından çok sayıda fişek ve cephane dağıtılmış olduğu da anlaşılmış ve bir olay çıkmasından endişe edilmiştir. Karadağlılara büyük devletler tarafından 4000 şeşhane hediye edilmiş ve kulelerin inşası için para verilmiştir. İlbahara doğru Bosna'ya haydut sıfatıyla çeteler gönderip bir olay çıkmasını Luka Vukaloviç'in taahhüt ettiği ve Karadağ'da dul hatunlara yardım için gizlice faaliyette bulunulduğunu Yenipazar mutasarrıflığı telgrafla bildirmiştir. Sırbistan'da toplanan yardım hususu da Belene müdürlüğü tarafından da bildirilmiştir.⁸⁶ Sırp hükümetinin gönderdiği üç ajan ise Ragusa civarında bulunup ajanlardan Aleksiş, Kotor'da Prens Nikola ile görüşmek istemiş ancak yerel yönetim tarafından engellenmiştir.⁸⁷ Sırp hükümeti 1865 yılında Karadağ için Almanya nezdinde silah alımları gerçekleştirmiştir.⁸⁸ Prens Mihail, Prens Nikola'nın iki kızının vaftiz babası olmuş ve iki hanedanlık arasındaki ilişkileri ilerletmeyi amaçlamıştır.⁸⁹

Prenses Darinka uzun bir aradan sonra 21 Temmuz 1865'te kızı Olga ile Çetine'ye gelmiş Korfu'dan gelirken Kotor'da inmiş ve orada senatörler din görevlileri ve refakatçi Karadağlı grup tarafından karşılanarak, durmaksızın Çetine'ye yönlendirilmiştir. Çok nezaketli şekilde karşılanmış, özellikle prens karşılama için yarı yola kadar gitmiştir. Prensesin yetenek ve eğitimi ile Dr. Pancrazio'nun yerini alacağı veya prenses olan sempatisinden dolayı bunu yapacağını Perşiç Bey bildirmiştir. Uzun bir aradan sonra dönen Prenses

⁸⁵ BOA. HR. SYS. 208/43 15.12.1864.

⁸⁶ BOA. A. MKT. MHM. 328/65 09.Za.1281 (05.04.1865)

⁸⁷ Özkan, *a.g.e.*, s. 208.

⁸⁸ Corceviç, *a.g.e.*, s. 118.

⁸⁹ Roberts, *a.g.e.*, s. 236.

Darinka'nın sarayını bitmiş beklediğini ancak Mirko'nun maliyeyi başka amaçlarla kullandığını ve bu şahsın prensesin lütfuna ulaşmakta pek aceleci olmadığını ifade etmiştir.⁹⁰ Perşiç Bey, durumu şöyle ifade etmiştir:

“Çetine’de Prenses Darinka, Senato ve Mirko arasında hüküm süren anlaşmazlık saklanmaya çalışılsa da, Darinka’nın tavrı ve Rus konsolosu Petkoviç’in çok sıkı tutumu anlaşmazlığın mevcut ve önemli ölçüde olduğunu anlamak için yeterlidir. Prenses burs ve çıkarı nedeniyle yönlendirilen ve Sayın Petkoviç’e çok belirgin antipati besleyen prensin üzerinde rubani sınıfın yardımıyla kurduğu etkiden gurur duymaktadır, gerekenden daha fazla Fransa ve bu ulusun konsoloslugu ile sıkı ilişkilere sahip önemli bir misyonun alanını yaymaktadır. ...Sayın Petkoviç Karadağ için Rusya’nın doğrudan doğruya görevlisi sıfatı ile çok üzgün ve Rusya etkisi için korku içindedir ve bunu kendi hükümetine bildirmektedir. Etki için mücadele eden bu iki şampiyonun kişisel sorunlarını tam olarak bilenler anlamalıdır, prensin adamları Darinka’nın adamlarıdır ve bunlar henüz Darinka’nın desteklediği ulusal bir politikayı yaymaya hazır bir konum ve eğilime sahip değiller bunun aksine Mirko taraftarları Rus politikasına mahkûm olsalar da şefleri Mirko gibi önce zenginleşmek sonra politika düşüncesi için sapsmışlardır.”⁹¹

Prens Nikola'nın babası Mirko yabancıların oğlu üzerinde uyguladığı etkiyi hoşnutsuzlukla karşılamaktaydı. Dolayısıyla Karadağ'da bir şanssızlığın olduğuna ve kahramanca ruhun azaldığına inanan parti ile birlikte Prenses Darinka'nın yönetimden uzaklaştırılmasını sağlamak Rusya için kolay olacaktır.⁹² Bu sırada Prenses Darinka rahatsızdı ve akciğer hastalığından çok acı çekmekteydi. O, nekahat dönemini geçirdikten sonra ülkeye dönmüştür.⁹³

1866 yılına gelindiğinde askeri tatbikat yani yeni alınan silahların kullanımı, hizmet subaylarının yönetimi altında Karadağ'da günlük olarak gerçekleştirilmiştir. Bu subaylar arasında birkaç İtalyan uyruklu subayın görüldüğü de iddia edilmiştir.⁹⁴ Kotor siyasi şefinin Karadağ'a yapacağı ziyaretten önce Rusya konsolosu orada üç gün kalmıştır. Tavırları aktif olan konsolos kendi isteği zıddına hükümeti tarafından Karadağ'a karşı Avusturya politikası ile muhalefette olmamak ile görevlendirilmiştir. İşkodra'da Fransa konsolosu Wiet, Ragusa'da Prusya konsolosu olan Baron Lichtenberg'den ilham alarak Fransız hükümetinin dikkatini çekmiş ve bu şartlarda Prenses Darinka'nın Çetine'den ayrılmaması gerektiğini tavsiye etmiştir. Rusya konsolosu Petkoviç ve Dalmaçya valisi ise aksi görüşte olduklarından Prenses Darinka'nın iki aydır niyetlendiği yurtdışı gezisine çıkmasını arzu etmişlerdir. Ancak Darinka'nın gidişi kesin olarak ertelenmiştir.⁹⁵

⁹⁰ BOA. HR. SYS. 209/4 24.08.1865.

⁹¹ BOA. HR. SYS. 209/8 18.12.1865.

⁹² Mach, a.g.m, s. 326.

⁹³ BOA. HR. SYS. 209/11 03.01.1866.

⁹⁴ BOA. HR. SYS. 209/25 14.06.1866.

⁹⁵ BOA. HR. SYS. 209/27 05.07.1866.

Yaklaşık 100 duka değerinde bir altın kolye Rusya konsolosluğunda görevli ataşe Bikof tarafından Ragusa'da bir kuyumcuya yaptırılmıştır. Kolye Çetine'ye Catichef tarafından taşınmış ve Bayan Petkoviç tarafından hatıra olarak Prenses Darinka'ya sunulmuştur. Bununla Rus politikası için her zaman kayıtsız olan prensesin lütuf ve güvenini sağlamak amaçlanmış, Rus görevliler tarafından hiçbir şey ihmal edilmemiştir. Böylece Rusya konsolosluğunda görevli sekreter Catichef'in Çetine'ye gidiş dönüş sebebi de anlaşılmıştır.⁹⁶

Sırbistan- Karadağ İttifakı (1866)

Sırbistan-Karadağ müzakereleri Mayıs 1866'da başlamıştır. Milan ve Nikola aralarındaki karşılıklı güvensizliğe rağmen işbirliği yapmalarının vazgeçilmez olduğunu düşünmüşlerdir.⁹⁷ Çetine'ye Sırbistan tarafından gönderilen Milan Piroçanats, Prens Nikola'ya Sırbistan ile birlikte davranmak için bir anlaşma olmadan hiçbir şey yapmamasını ve Osmanlı Devleti'ne karşı askeri hazırlıklara devam etmesini teklif etmiştir. Osmanlı Devleti'nin Ragusa konsolosu Perşiç Bey uygun zaman geldiğinde uygulamaya konulacak bir plan olduğunu tahmin etmekle birlikte bu planın içeriğini bilmemekteydi. Sırlar ve Karadağlıların önce Avusturya'ya daha sonra Zvornik ve Hersek'ten başlayarak Osmanlı Devleti'ne saldırmak veya Dalmaçya'dan gelecek İtalyan gönüllülerin de desteğiyle Arnavutluk gibi bölgeleri kaosa sürüklemek suretiyle bu planın uygulamaya konulacağını düşünmekteydi.⁹⁸ Prens Nikola ilk başta Sırbistan'ın lider pozisyonunu kabul etmek istemese de Karadağ ileri gelenlerinin ittifaka katılma arzuları ve iki taraftaki bağımsızlık çabaları Nikola'yı uzlaşmaya zorlamıştır. Sonuçta 5 Ekim 1866'da Çetine'de 12 maddelik bir ittifak anlaşması imzalanmıştır.⁹⁹ Anlaşmada tarafların Osmanlı Devleti karşısında bütün Sırp halkının özgürleşmesi ve tek bir devlet altında birleşmesinin yolunu açacak bir isyanı başlatmaya kararlı oldukları belirtilmiştir. Anlaşma zafer kazanılması durumunda Sırbistan ve Karadağ'ın Sırbistan prensliği altında birleşeceğini, Nikola ve eşinin unvan ve ayrıcalıklarını koruyacağını, Karadağlı memurların görevlerine ve maaş almaya devam edeceklerini, Sırlar ile eşit haklara sahip olacaklarını içermekteydi. Ayrıca Karadağ ve Sırbistan'ın birbirlerine savaş açmayacağını ya da Osmanlı Devleti ile diğerinin izni olmadan müzakere yapmayacağını ifade etmekteydi. Her iki taraf da çeşitli çekincelerle anlaşmayı imzalamıştır. Mihail çocuksuzdu ve çocuğunun olmayacağı düşünülüyordu.

⁹⁶ BOA. HR. SYS. 209/28 05.07.1866.

⁹⁷ Aslantaş, a.g.m, s. 5.

⁹⁸ Özhan Kapıcı, "Slav Birliğinden Balkan Birliğine:1866-1868 Birinci Balkan İttifakı ve Rus Dış Politikasında Balkanlar Çıkmazı", *Güney- Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı 28, 2015-2, s. 85.

⁹⁹ Aslantaş, a.g.m, s. 5.

Dolayısıyla Nikola anlaşmanın ortak kurulan devletin tahtına kendisinin veya oğlunun geçeceği düşüncesinin yazılı onayını içereceğini düşünmüştü ancak anlaşmada böyle bir şey olmadığından hayal kırıklığına uğramıştır.¹⁰⁰

Prenses Darinka'nın Çetine'den Ayrılışı

Mirko'nun ve Karadağ'daki partinin çabaları ve Rusya sayesinde Darinka yönetimden uzaklaştırılmıştır.¹⁰¹ Venedik veya Viyana'ya gitmek için Prenses Darinka 4 Şubat 1867'de Çetine'den ayrılmıştır. Mirko, Darinka'nın gidişinden çok memnun olmuştur. Sadece Karadağ'ı yabancılardan kurtarmak istemekteydi. Darinka'nın gidişiyle Çetine'de Papaz Sundeçiç ve Darinka'nın bir kardeşi kalmıştır.¹⁰² Kısa bir süre sonra 26 Nisan 1867'de Karadağ prensi Nikola özel yatı Silistre ile beraberinde eşi, çocukları ve kalabalık bir refakatçi grubuyla Kotor'dan Trieste'ye ulaşmıştır. Gezinin amacı İtalya'ya gitmek ve Prenses Darinka'yı ziyaret etmektir. Oradan da 28 Nisan'da Venedik'e hareket etmiştir.¹⁰³

Darinka'nın babasının bir milyon florin değerinde olan serveti babasının ailesinin iflasıyla yok olmuştu. Dolayısıyla Darinka, III. Napolyon ve onun yönetimden uzaklaştırılmasıyla Rusya tarafından sağlanan yıllık bir ödenekle hayatını neredeyse fakir bir şekilde sürdürmüştür. Çetine'deki hükümet ona yıllık 20.000 frank tutarında bir ödeme sözü verse de Darinka bu parayı elde edememiştir.¹⁰⁴ O, 1892'de Venedik'de zatürreden ölmüştür.¹⁰⁵ Çetine'de kocasının yanına gömülmüştür. Kızı Olga ise annesinin cenazesini Karadağ'a getirmiştir.¹⁰⁶ Olga da annesinden 4 yıl sonra 1896'da ölmüştür. Her ikisi de Çetine Manastırı'na gömülmüştür.¹⁰⁷ Karadağlılar bir kadına saygısını göstermek için "*Sen Prenses Darinka gibisin*" diyerek övgüde bulunmakta ve Darinka'nın hatırası insanların kalplerinde yaşamaya devam etmektedir.¹⁰⁸

Darinka'nın Karadağ'dan ayrılışından sonra Karadağ prensinin tahttan indirilerek, Karadağ'ın Sırbistan'a ilhakı için bir kışkırtma olduğu ve bu harekete karşın bazı kişilerin idam edildiği Viyana'dan gelen 24 Ağustos tarihli telgrafla bildirilmiştir.¹⁰⁹

¹⁰⁰ Roberts, *a.g.e.*, s. 236-237.

¹⁰¹ Mach, *a.g.m.*, s. 326.

¹⁰² BOA. HR. SYS. 210/7 04.04.1867.

¹⁰³ BOA. HR. SYS. 210/14 10.07.1867.

¹⁰⁴ Mach, *a.g.m.*, s. 327.

¹⁰⁵ Roberts, *a.g.e.*, s. 230.

¹⁰⁶ Mach, *a.g.m.*, s. 327.

¹⁰⁷ Roberts, *a.g.e.*, s. 230.

¹⁰⁸ Mach, *a.g.m.*, s. 327-328.

¹⁰⁹ Necdet Hayta, *Tarih Araştırmalarına Kaynak Olarak Tasvir-i Efkâr Gazetesi (1278-1286/1862-1869)*, Ankara, 2002, s. 144.

10 Haziran 1868'de ise Sırbistan prensi Mihail Obrenoviç Belgrad'daki Topçudere Parkı'nda vurularak öldürülmüştür.¹¹⁰ Bunun üzerine Karadağ prensinin Sırp prensi olması hakkında Viyana'da Rusya maslahatgüzarı tarafından söylenen sözün gerçek olmadığı anlaşılmıştır.¹¹¹ Paris'te çıkan Pers adlı gazetede görülen bir bendde ise Rusya'nın Karadağ'ı kışkırtarak Sırp beyliğini kurmakta iken başarılı olamadığını, bundan dolayı Prens Nikola'yı bir takım boş ümitlere düşürmekte olduğu yazılmıştır.¹¹²

Sonuç

Karadağ'ın laik prensi Danilo ile çok genç bir yaşta evlenerek Karadağ'a gelen Prenses Darinka Karadağ'da çok etkili olmuştur. Eşinin kısa süren hükümdarlığında onun danışmanı gibi görev yapan Darinka ülkede Fransa etkisini artırırken, Rus etkisini azaltmıştır. Eşinin ölümünden sonra yeni prens Nikola'yı da etkisi altına alan Darinka yönetimde çok etkin bir pozisyona geçmiştir. Yine Fransız etkisindeki ülkenin Sırbistan ile ittifak kurması için Belgrad'a giden Darinka görüşmelerde bulunmuştur. Darinka'nın bu girişimleri 1866'da nihayete ulaşmış ve Karadağ-Sırp ittifak anlaşması imzalanmıştır. Ancak sonrasında Rus taraftarlarının ve özellikle de Prens Nikola'nın babası Mirko'nun sayesinde ülkede etkisi azalmış ve ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır.

---

¹¹⁰ Özkan, *a.g.e.*, s. 218.

¹¹¹ BOA. İ. HR 232/13671 1285.S.29 (21.06.1868)

¹¹² *Ruzname-i Ceride-i Havadis*, 13.C.1285, Sayı. 1000.

Kaynakça**Arşiv Belgeleri****Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)**

Sadaret Mektubi Mühimme Kalemi

A. MKT. MHM) 328/65 09.Za.1281 (05.04.1865)

Sadaret Mektubi Umum Vilayat

(A. MKT. UM) 148/57 29.S.1270 (01.12.1853)

A. MKT. UM. 425/64 21.S.1277 (08.09.1860)

Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi

(HR. MKT) 349/75 03.Ra.1277 (19.09.1860)

Hariciye Nezareti Petersburg Sefareti

(HR. SFR.1) 5/47 09.04.1863

Hariciye Nezareti Siyasi

(HR. SYS) 205/22 24.01.1857.

HR. SYS. 207/10 31.12.1861

HR. SYS. 207/22 16.10.1862

HR. SYS. 1402/4-1 09.04.1863

HR. SYS. 1402/4-2 09.04.1863

HR. SYS.1402/4-3 09.04.1863

HR. SYS. 1402/4-5 09.04.1863

HR. SYS. 1402/4-6 09.04.1863

HR. SYS. 1402/4-7 09.04.1863

HR. SYS. 207/40 16.04.1863

HR. SYS. 207/43 30.04.1863

HR. SYS. 208/26 28.07.1864

HR. SYS. 208/27 13.08.1864

HR. SYS. 208/43 15.12.1864

HR. SYS. 209/4 24.08.1865

HR. SYS. 209/8 18.12.1865

HR. SYS. 209/11 03.01.1866

HR. SYS. 209/25 14.06.1866

HR. SYS. 209/27 05.07.1866

HR. SYS. 209/28 05.07.1866

HR. SYS. 207/40 16.04.1863

HR. SYS. 210/7 04.04.1867

HR. SYS. 210/14 10.07.1867

İrade Hariciye

(İ. HR) 232/13671 1285.S.29 (21.06.1868)

İ. HR. 103/5040, 29.M.1270 (01.11.1853)

Gazeteler

Ruzname-i Ceride-i Havadis, 13.C.1285, Sayı. 1000.

Araştırma Eserleri

ANDONYAN, Aram, *Balkan Savaşı*, Çev. Zaven Biberyan, İstanbul, 1999.

ASLANTAŞ, Selim, "Birinci Balkan İttifakı, 1866-1868", *A.Ü.DTCF Dergisi*, Cilt 52, Sayı 2, 2012, s. 1-14.

CORCEVIĆ, Dimitriye, *Revolutions Nationales Des Peuples Balkaniques 1804- 1914*, Belgrad, 1965.

DARKOT, Besim, "Karadağ", *İslam Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul, 1955, s. 221-230.

DRAGNICH, Alex N., *Serbia Through the Ages*, Columbia University Press, 2004.

GÖLEN, Zafer, "Karadağ Devleti'nin Doğuşu: Osmanlı-Karadağ Sınır Tespiti (1858-1860)", *Bellefen*, 78 (282), Ağustos 2014, s. 659-698.

GÖLEN, Zafer, "1852-1853 Karadağ Askeri Harekâtı ve Sonuçları", *History Studies*, 1 (1), 2009, s. 212-296.

GÖLEN, Zafer, "1862 Karadağ Askeri Harekâtı ve Sonuçları", *Bellefen*, 75 (273), Ağustos 2011, s. 503-544.

HAYTA, Necdet, *Tarih Araştırmalarına Kaynak Olarak Tasvir-i Efkâr Gazetesi (1278-1286/1862-1869)*, Ankara, 2002.

KAPICI, Özhan, "Slav Birliğinden Balkan Birliğine:1866-1868 Birinci Balkan İttifakı ve Rus Dış Politikasında Balkanlar Çıkmazı", *Güney- Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı 28, 2015-2, s. 77-119.

MACH, Marie, "Memories of Montenegro", *The Open Court*, XXVIII (6), Haziran 1914, s. 321-344.

MARKOVIĆ, Slobodan G., "Anglophiles in Balkan Christian States (1862-1920)", *Balkanica*, Sayı 40 (XL- 2009), Ed. Duşan T. Batakovich, Belgrad, 2010, s. 95-145.

ÖZCAN, Uğur, *II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı -Karadağ Siyasi İlişkileri*, Ankara, TTK. Yay., 2012.

ÖZCAN, Uğur, "II. Abdülhamid'in Diplomasisinde Yüksek Topuklar: Karadağ Prensesi Milena ve Sultan Abdulhamid", *OTAM (Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi)*, 32, Güz 2012, s. 113-140.

- ÖZDEM, Ali Gökçen, *Karadağ'ın Osmanlı Egemenliği'ne Karşı Mücadelesi (1830-1878)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2012.
- ÖZKAN, Ayşe, *Miloş'tan Milan'a Sırp Bağımsızlığı (1830-1878)*, İstanbul, IQ Yay., 2011.
- ÖZKAN, Ayşe, "Karadağ Prensi Nikola ve Damadı Prens Petar Karacorçeviç'in Sırp Tahtında Hak İddiaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (42), Şubat 2016, s. 735-748.
- PAVLOWITCH, Stevan K., *Serbia: The History of an Idea*, New York University Press, 2002.
- ROBERTS, Elizabeth, *Realm of the Black Mountain, A History of Montenegro*, Londra, 2007.
- SEDES, İ. Halil, *1876-1877 Osmanlı-Karadağ Seferi*, Ankara, 1936.
- SLOANE, William M., *Bir Tarih Laboratuvarı Balkanlar*, Çev. Sibel Özbudun, İstanbul, 1987.
- STOYANOVIĆ, Mihailo D., *The Great Powers and the Balkans 1875-1878*, Cambridge University Press, 1968.
- ŞENTÜRK, Hüdayi, "Tuna Vilayeti'nin Teşkiline, Karadağ ve Hersek Vukuatına (1861) Dair Cevdet Paşa Tarafından Kaleme Alınan Layiha", *Bellekten*, LIX, (226), Aralık 1995, s. 715-737.
- TEMPERLEY, Harold W. V., *History of Serbia*, Londra, 1917.
- TODIĆ, Milanka, *Fotografija u Srbiju u XIX Veku*, Belgrad, 1989.
- URHAN, Vahit Cemil, *Karadağ'ın Bağımsızlığını Kazanması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.
- VOYVODIĆ, Mihailo, *İzazovi Srpske Spoljne Politike: 1791-1918: ogledi rasprave*, Urednik: Tibor Jivković, Belgrad, 2007.

EKLER

Ek 1. Danilo Petroviç Nyegoş

Ek 2. Darinka (Kvekiç) Petroviç Nyegoş

Karadağ Milli Müzesi Çetine (Foto: Ayşe Özkan)
https://en.wikipedia.org/wiki/Darinka,_Princess_of_Montenegro

Ek 3. Danilo Petroviç Nyegoş'un suikasta uğradığında üzerinde bulunan kıyafet.

Karadağ Milli Müzesi Çetine (Foto: Ayşe Özkan)

Ek 4. Nikola Petroviç Nyegoş**Ek 5.** Milena (Vukotiç) Petroviç Nyegoş

Karadağ Milli Müzesi Çetine (Foto: Ayşe Özkan)

Ek 6. Mihail Obrenoviç**Ek 7.** Julia Obrenoviç

Milanka Todiç, *Fotografija u Srbiju u XIX Veku*, Belgrad, 1989, s.52-53.

Ek 8. Mirko Petroviç Nyegoş

Karadağ Milli Müzesi Çetine (Foto: Ayşe Özkan)

